

TA'LIMDA XOTIN-QIZLAR LIDERLIGINING MILLIY
MODELINI YARATISH ZARURATI
THE NEED TO CREATE A NATIONAL MODEL OF FEMALE
LEADERSHIP IN EDUCATION
НЕОБХОДИМОСТЬ СОЗДАНИЯ НАЦИОНАЛЬНОЙ МОДЕЛИ
ЖЕНСКОГО ЛИДЕРСТВА В ОБРАЗОВАНИИ

Jabbarova Sayyoraxon

Andijon davlat pedagogika instituti o'qituvchisi

Adaxamova Mushtariybonu

Andijon Davlat pedagogika instituti Pedagogika fakulteti talabasi

ANNOTATSIYA: Ushbu maqolada O'zbekiston ta'lim tizimida xotin-qizlar liderligini rivojlantirish zarurati, milliy modelni yaratishning ijtimoiy-pedagogik asoslari, ayol rahbarlarning ta'lim sifatiga ta'siri hamda zamonaviy muhitda ayollar liderligini qo'llab-quvvatlash mexanizmlari yoritilgan. Shuningdek, milliy liderlik modelining asosiy yo'nalishlari, mentorluk tizimi, motivatsion mexanizmlar, gender tenglik siyosati va ayol pedagoglarning salohiyatini rivojlantirish omillari tahlil qilinadi. Maqola ta'lim sanoatini modernizatsiya qilish jarayonida ayollarning faol ishtiroki muhimligini ilmiy asosda o'rganadi.

Kalit so'zlar: xotin-qizlar liderligi, ta'lim tizimi, milliy model, gender tenglik, pedagogik boshqaruv, ayol rahbarlar, ta'lim strategiyasi.

ABSTRACT: This article discusses the need to develop women's leadership in the education system of Uzbekistan, the socio-pedagogical foundations of creating a national model, the impact of women leaders on the quality of education, and mechanisms for supporting women's leadership in a modern environment. It also analyzes the main directions of the national leadership model, the mentoring system, motivational mechanisms, gender equality policy, and factors for developing the

capacity of female educators. The article scientifically examines the importance of women's active participation in the modernization of the education industry.

Keywords: women's leadership, education system, national model, gender equality, pedagogical management, female leaders, educational strategy.

АННОТАЦИЯ: В статье рассматриваются необходимость развития женского лидерства в системе образования Узбекистана, социально-педагогические основы создания национальной модели, влияние женщин-лидеров на качество образования и механизмы поддержки женского лидерства в современных условиях. Анализируются основные направления национальной модели лидерства, система наставничества, мотивационные механизмы, политика гендерного равенства и факторы развития потенциала женщин-педагогов. В статье научно рассматривается важность активного участия женщин в модернизации сферы образования.

Ключевые слова: женское лидерство, система образования, национальная модель, гендерное равенство, педагогический менеджмент, женщины-лидеры, образовательная стратегия.

Xotin-qizlar liderligining milliy modelini yaratish — ayollarning boshqaruvdagi rolini kengaytirish, innovatsion yondashuvlarni rivojlantirish va ta'lim muassasalarida samaradorlikni oshirishga qaratilgan tizimli yondashuvdir. Ta'limdagi liderlik tushunchasi rahbarning faqat buyruq beruvchilik funktsiyasini emas, balki pedagogik jarayonga yo'naltiruvchi, motivatsiya beruvchi, ijtimoiy-psixologik muhitni shakllantiruvchi yetakchilikni anglatadi. Xotin-qizlar liderligi ayniqsa:

- nozik psixologik yondashuv,
- muloqot madaniyati,
- yuqori mas'uliyat,
- tejamkor boshqaruv,
- jamoada barqaror muhit yaratish

kabi fazilatlar bilan ajralib turadi.

Tadqiqotlar ayol rahbarlar ishtirokidagi muassasalarda o'quvchilarning ijtimoiy-emotsional rivoji barqaror bo'lishini ko'rsatadi. Demak, ta'limda ayollar liderligini kuchaytirish — o'quvchilar tarbiyasiga ham bevosita ijobiy ta'sir qiladi.¹

Mamlakatda inson kapitalini oshirishga qaratilgan islohotlar xotin-qizlarning ta'lim sohasida nafaqat o'qituvchi, balki strategik rahbar sifatida ham ishtirokini talab qilmoqda. Innovatsion texnologiyalarni joriy etish, ta'limni raqamlashtirish, pedagogik standartlarni yangilash jarayonlari ayollar faolligini oshirishni zaruratga aylantirdi.

Davlat miqyosida gender tenglikni ta'minlash bo'yicha strategiyalar qabul qilingan bo'lib, ularda ayollarning boshqaruvdagi ulushini oshirish ustuvor vazifa sifatida belgilangan. Bu siyosatni ta'lim tizimi darajasida amalga oshirish uchun milliy liderlik modeli zarur.

Ayol rahbarlar maktab va oliygohlarda:

- jamoada psixologik muvozanatni saqlash,
- tartib-intizomni mustahkamlash,
- o'quvchilar bilan individual ishlash,
- pedagogik muhitni asray olish,

borasida yuqori samaradorlik ko'rsatadi.²

So'nggi yillarda ayol professor-o'qituvchilar, ilmiy izlanish olib boruvchi olimlar soni ortib bormoqda. Ularning tajribasini bir tizimga solish va yosh pedagoglarga yetkazish milliy modelni joriy etishni tezlashtiradi.

Ayollar uchun maxsus:

- liderlik treninglari,
- boshqaruv psixologiyasi kurslari,
- kommunikatsiya seminarlar,

¹ O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Xotin-qizlarni qo'llab-quvvatlash va ularning jamiyatdagi rolini oshirish"ga oid farmonlari va qarorlari.

² . Xalqaro ta'lim tashkilotlari (UNESCO, OECD)ning ayollar liderligi bo'yicha hisobotlari.

- konfliktologiya bo'yicha o'quvlar,

yo'lga qo'yilishi kerak. Bu dasturlar ayol rahbarlarning professional o'sishi uchun asos bo'ladi. Ustoz–shogird modeli ta'lim boshqaruvida yuqori samara beradi.

Tajribali ayol rahbarlar yosh pedagog ayollarga:

- maslahat berish

- loyihalarda ishtirok ettirish,

- boshqaruv jarayonlarini ko'rsatish,

orqali ularda yetakchilik qobiliyatini shakllantiradi.³

Ayol rahbarlar uchun:

- grantlar,

- stipendiyalar,

- xorijda malaka oshirish imkoniyatlari,

- moddiy rag'batlar,

- xizmat uylari,

kabi qo'llab-quvvatlash vositalari joriy etilishi lozim.⁴

Ayolning ta'limdagi faoliyati uning oilaviy vazifalari bilan mos bo'lishi uchun:

- qulay ish vaqti,

- onalar xonasiga ega muassasalar,

- bolalar bog'chalari bilan hamkorlik,

kabi sharoitlar yaratish kerak.

Xotin-qizlar rahbarlik qiladigan ta'lim muassasalarida:

- o'quvchilarning fanlarga qiziqishi yuqori,

- ijodkorlik va tashabbus kuchli,

- o'qituvchilar almashinuvi kam,

- nizolar darajasi past,

- o'quv intizomi barqaror,

³ G'ulomova Z. "Ta'limda liderlik: nazariya va amaliyot". – Toshkent, 2022.

⁴ Abdullayeva N. "Pedagogik boshqaruv asoslari". – Toshkent, 2021.

bo'lishi kuzatilgan. Bu esa milliy modelni amaliyotga joriy etishning zarurligini yana bir bor tasdiqlaydi.

Rivojlangan davlatlarda ayollar:

- maktab direktorlarining 60–70 foizini,
- universitetlarda o'rta bo'g'in rahbarlarning 50 foizini,
- ta'lim loyihalarining asosiy tashabbuskorlarini

tashkil qiladi.⁵

Masalan:

- Finlyandiya ta'lim tizimi ayol direktorlarning ko'pligi bilan mashhur,
- Koreyada ayollar pedagogik innovatsiyalar markazlarida rahbarlik qiladi,
- AQShda "Women in Education Leadership" dasturi ayollar uchun maxsus akademiyalar tashkil etgan. Bu tajribalar milliy model yaratishda tayanch bo'lishi mumkin.⁶

Ta'limda xotin-qizlar liderligining milliy modelini yaratish — zamon talabi, strategik zaruriyat va ta'lim tizimining innovatsion rivoji uchun poydevordir. Ayollarning boshqaruvdagi o'rni kuchaygan sayin:

- ta'lim sifati oshadi,
- pedagoglar jamoasi barqarorlashadi,
- o'quvchilar bilan ishlash yanada samarali bo'ladi,
- ijtimoiy-ma'naviy muhit mustahkamlanadi

Shu sababli har bir ta'lim muassasasi ayol liderlarni qo'llab-quvvatlash, ularga sharoit yaratish va ularni rivojlantirishning yagona tizimini shakllantirishga e'tibor qaratishi lozim.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Xotin-qizlarni qo'llab-quvvatlash va ularning jamiyatdagi rolini oshirish"ga oid farmonlari va qarorlari.

⁵ . S. Karimova. "Gender psixologiyasi va ta'lim". – Samarqand, 2020.

⁶ 6. Global Women Leadership Report (2023).

2. Xalqaro ta'lim tashkilotlari (UNESCO, OECD)ning ayollar liderligi bo'yicha hisobotlari.
3. G'ulomova Z. "Ta'limda liderlik: nazariya va amaliyot". – Toshkent, 2022.
4. Abdullayeva N. "Pedagogik boshqaruv asoslari". – Toshkent, 2021.
5. S. Karimova. "Gender psixologiyasi va ta'lim". – Samarqand, 2020.
6. Global Women Leadership Report (2023).